

PRAKSA 1

Center za praktični študij:
Marko Mesec, Milko Poštrak, Jelka Škerjanc, Ana Jagrič,
Petra Videmšek, Tamara Rape Žiberna

Ljubljana, oktober 2019

Kazalo vsebine

Uvod.....	2
Kratki opisi opravil in metod socialnega dela (naloge na praksi)	7
1. Izbira učne baze in dogovor o sodelovanju	7
2. Načrt prakse.....	7
3. Dogovor o sodelovanju študentke in uporabnika	7
4. Dnevnik prakse.....	8
5. Metode socialnega dela (kratki opisi)	9
a) Osebna izkaznica učne baze	9
b) Življenjski svet uporabnika	9
c) Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika	9
d) Mreža socialnovarstvenih organizacij in zakonodaja povezana z učno bazo .	10
e) Načrt raziskave	10
f) Analiza organizacije in kompetenc posameznika v digitalni družbi	10
g) Projektno delo	11
6. Ocena o uresničevanju dogovora med študentko in uporabnikom ter ocena uporabnika	11
7. Ocena mentorja v učni bazi	11
8. Poročilo za učno bazo	12
9. Končno poročilo o praksi	12
10. Humanitarno prostovoljno delo.....	13
Literatura	14
Priloge	16

Uvod

Praksa je najpomembnejši del usposabljanja za socialno delo. Socialno delo je praktični poklic in zato ga je nujno izkusiti na svoji lastni koži, se naučiti spretnosti in ravnanja v situacijah socialnega dela. Preko praktičnega dela se slušateljice in slušatelji najbolje spoznajo s socialnim delom v njegovi konkretni pojavi obliki. Izhodišče prakse v 1. letniku je spoznavanje življenja uporabnikov v sodelovanju s posameznikom, skupino ali skupnostjo v njihovem življenjskem okolju. Praksa v 1. letniku (in v veliki meri tudi še v 2. letniku) temelji na prostovoljnem delu, v nadaljevanju študija pa je študentkam postopoma omogočeno preizkušanje strokovnih metod, tehnik, znanj (3. letnik) in spodbujanje k samostojnemu izvajanju inovacij ali projektov (4. letnik). V druženju z uporabniki razvijajo študentke¹ spretnosti sporazumevanja, dogovarjanja, poslušanja in oblikovanja dogovorov za sodelovanje in izvedbo projekta za spremembe, ki naj doprinese k izboljševanju vsakdana uporabnika ali skupine.

Praksa

V 1. letniku poteka praksa študentk v obliki prostovoljnega dela. Prostovoljno delo pomeni organizirano, neplačano humanitarno dejavnost. Organizirajo in izvajajo jo razna neformalna ali formalna združenja in organizacije. Za razliko od spontanosti humanitarnih dejavnosti (med sosedsko pomoč, pomoč prijatelju v stiski) je prostovoljno delo reflektirano, osmišljeno in načrtna dejavnost. Študentke 1. letnika na praksi vstopajo v interakcije s posamezniki, skupinami (družinami) in skupnostmi na enostaven način, pri čemer se od njih ne pričakuje poglobljenega strokovnega znanja.

Iz vloge praktikantke prostovoljke študentka spoznava življenjski svet uporabnika in na lastni koži vsakodnevne izzive, ki jih njegov življenjski svet prinaša. Iz uporabnikovih izkušenj v prejemanju socialnovarstvene storitve in procesa pomoči, pa spoznava vsebine socialnega dela, vadi osnovne in specifične spretnosti socialnega dela (npr. vzpostavljanje stika, vodenje pogovora, krepitev moči, razvijanje občutljivosti do določenih skupin idr.) in prepozna teoretske koncepte v konkretni problemski situaciji in uporabljenih metodah socialnega dela. Praksa študentov je podprta z mentorstvom socialnega delavca/ke.

¹ Velja za oba spola.

Učna baza

Učna baza (v nadaljevanju UB) je okolje, prostor oziroma organizacija, ustanova, kjer študentka opravlja prakso. Učno polje prakse vključuje različna področja socialnega dela, povsod tam, kjer ljudje živijo, delajo, se družijo, iščejo različne oblike podpore (v domu starejših, v zavodu, na centrih za socialno delo, šolah, v društvih, pri uporabniku doma, v skupnostih). Študentke uresničujejo cilje praktičnega učenja skozi druženje in sodelovanje s posamezniki ali skupinami (npr. otroki z učnimi težavami, starimi ljudmi, osamljenimi, ljudmi s težavami v duševnem zdravju, pripadniki različnih družbenih manjšin ipd.). Njihovo sodelovanje lahko poteka individualno ali v skupinskih oblikah dela (npr. mladinskih delavnicah, taborih, skupinah za samopomoč v domovih starejših občanov) ali v programih društev, oblikovanih za podporo in pomoč članom in širši družbi (npr. društvo gluhoslepih, društvo za kakovostno življenje ljudi s težavami v duševnem zdravju, društvo proti spolnemu zlorabljanju, romsko društvo itn.).

Organizacija prakse

Organizacija in izvedba praktičnega učenja v 1. letniku obsegata naslednje faze:

- Priprave na prakso, izbira učne baze in uvodna srečanja v učnih bazah (oktober, november)
- Dogovor o prostovoljstvu in načrtovanje prakse na UB (ob začetku prakse)
- Neposredno delo in praksa (november - junij)
- Teden strnjene prakse (maj)
- Mentorske skupine na fakulteti in na učni bazi (november - junij)
- Zaključevanje prakse (maj - junij)
- Predstavitev nalog in učne mape (med in ob koncu prakse)
- Projekt humanitarnega prostovoljnega dela

Sklepni del programa praktičnega učenja v mentorski skupini na FSD vključuje pregled in predstavitev izdelkov zbranih v učni mapi ter evalvacijo praktičnega učenja glede na učne cilje prakse v prvem letniku.

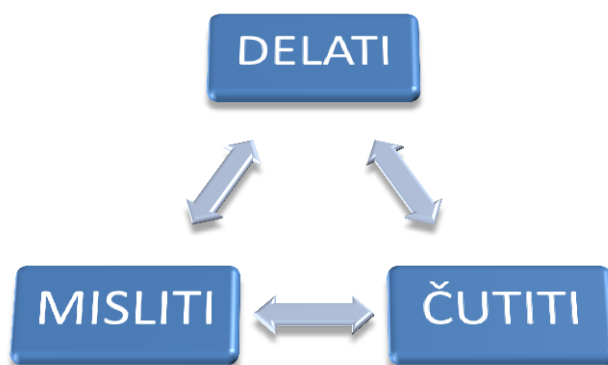
Namen prakse

V druženju in sodelovanju študentka *spoznava življenje uporabnika in sistem podpore*, ki jo le-ta prejema za izboljšanje svojega položaja. Študentka s posameznikom, skupino ali skupnostjo sklene delovni dogovor o sodelovanju v času opravljanja prakse. V nizu nalog in opravil po programu

Prakse 1 študentka razvija spretnosti in povezuje svoje izkušnje s teoretičnimi znanstvenimi spoznanji. Ob tem študentka razvija *razumevanje* in oblikuje *vrednostna stališča* o pojavih družbene neenakosti in izključevanja uporabnikov oziroma določenih družbenih skupin. To pomeni, da razvija svoje kompetence za socialno delo.

Kompetenca je sposobnost povezovanja spretnosti, stališč, vrednot in znanj za kakovostno socialno delo z določenimi družbenimi skupinami ali posamezniki s specifičnimi potrebami. Vendar sposobnosti za kompetentno delo ni mogoče pridobiti ali razviti z enkratnim obiskom delavnice, seminarja ali z udeležbo na predavanju. Kompetence oblikuje vsaka strokovna delavka z nenehnim delom na sebi in je vpeta v kontinuiran proces (samo)refleksije, učenja, prevpraševanja svoje vsakodnevne poklicne prakse.

Poenostavljeno, delimo kompetence na tri vedenjske komponente: razvijanje ozaveščenosti posameznika o družbeni raznolikosti (občutljivost), pridobivanje znanja za strokovno ravnanje na posameznih področjih in učenje ter vzdrževanje pridobljenih spretnosti. To logiko lahko ponazorimo tudi v trikotniku, ki povezuje med seboj tri ključne elemente - tj. misliti, občutiti in delati. Refleksija vseh treh dejavnikov bo omogočena študentkam v mentorskih skupinah.

Praktično učenje v 1. letniku vključuje elemente kompetenc za socialno delo, ki se nanašajo na *makro raven* (spoznavanje različnih družbenih kontekstov, v katerih živijo uporabniki, spoznavanje družbenih neenakosti) ter na *mikro raven* (vzpostavljajanje stika in delovnega odnosa z uporabnikom, krepitev moči idr.).

Cilji prakse

- spoznavanje družbenega in vrednostnega konteksta ter življenjskega sveta uporabnika in mreže socialnih služb ter storitev
- spoznavanje protislovij, izhajajočih iz razlik med perspektivo uporabnika in strokovnega delavca
- vključevanje v obstoječe projekte SD na terenu (razvojne in raziskovalne)
- spoznavanje in urjenje osnovnih spretnosti in metod SD

Predmetno specifične kompetence

Kompetentnost pomeni usposobljenost za uporabo spretnosti in znanj ter vrednot za socialno delo na splošno in v specifičnem okolju oziroma na določenem področju (npr. na področju dela z žrtvami nasilja, z mladimi, z etničnimi manjšinami, z odvisniki od prepovedanih drog ipd.).

Ob koncu prakse 1. letnika študentka osvoji znanje in spretnosti:

- *pogovora* (spoznavanja, pogajanja, dogovarjanja), vodenja razgovora v smeri želenih razpletov na konkretnem področju SD,
- *beleženja in dokumentiranja* na konkretnem področju SD,
- *vzpostavljanja prvega stika in delovnega odnosa* na konkretnem področju SD,
- *soustvarjanja izvirnih projektov podpore in pomoči* v dialogu z uporabniki in drugimi udeleženci na konkretnem področju SD,
- *omogočanja dostopa do pomembnih virov ter sredstev in uporabo omrežij* na konkretnem področju SD,
- *zmožnost prevzemanja etične in profesionalne odgovornosti* socialne delavke,
- *raziskovanja in refleksije osebne vpletenosti* sodelujoče-ga v postopke SD,
- *prepoznavanja in obvladovanja lastnih občutkov in sposobnost iskanja pomoči zase*,
- *poznavanje obstoječe mreže socialnovarstvenih ustanov in zakonodaje na področju socialnega varstva*,
- *delovanja organizacije in posameznika v digitalni družbi*,
- *projektnega, skupnostnega in organizacijskega dela*,
- *povezovanja praktičnih izkušenj s teorijami socialnega dela*.

Metode ocenjevanja

Oceni se Učna mapa pri Praksi 1 (ocenjevalna lestvica – skladno s Pravilnikom o preverjanju in ocenjevanju znanja: 1- 5 nezadostno, 6-10 pozitivno, vsi izdelki morajo biti ustrezni za pozitivno oceno). Opisno oceno prakse poda mentorica na UB, predlog končne ocene nosilcu poda mentorica FSD.

Vsebina predmeta praksa (vsebina učne mape)

1. Izbira učne baze in dogovor o sodelovanju
2. Načrt prakse
3. Dogovor o sodelovanju študentke in uporabnika
4. Dnevnik prakse
5. Metode socialnega dela
 - a. Osebna izkaznica učne baze
 - b. Življenjski svet uporabnika
 - c. Vzpostavljanje delovnega odnosa
 - d. Mreža socialnovarstvenih organizacij in zakonodaja povezana z učno bazo
 - e. Načrt raziskave
 - f. Analiza organizacije in kompetenc posameznika v digitalni družbi
 - g. Projekt
6. Ocena o uresničevanju dogovora med študentko in uporabnikom ter ocena uporabnika
7. Ocena mentorja v učni bazi
8. Povratna informacija za mentorice in učno bazo
9. Končno poročilo o praksi
10. Poročilo o humanitarnem prostovoljnem delu

Mentor/ica FSD predvidi načine in termine predstavitev izdelkov v mentorski skupini ter način in obliko oddaje učne mape.

Kratki opisi opravil in metod socialnega dela (naloge na praksi) ²

1. Izbira učne baze in dogovor o sodelovanju

Iz objavljenega seznama izbere študentka svojo bodočo UB. Razišče njeno poslanstvo, cilje, zakonodajni okvir, programe in storitve ter izdelava osnutek *Osebnih izkaznic UB*.

Študentka obišče mentorico na izbrani UB, da skupaj pregledata seznam obveznosti in učnih ciljev ter ocenita ali bo v izbrani organizaciji študentka imela možnost izvesti naloge in doseči predvidene učne cilje. Kadar to ni v celoti mogoče, lahko mentorica na UB poišče drugo okolje za izvedbo preostalih nalog. Če tudi tega ni mogoče urediti, izbere študentka drugo UB.

Študentka podpiše dogovor o prostovoljskem delu na izbrani UB in mu priloži seznam obveznosti. Obrazec imajo UB same, je pa objavljen tudi na spletni strani FSD. Z dogovorom sodelujoči določijo pravice in obveznosti sodelovanja, v skladu z etičnim kodeksom prostovoljstva. Študentka dogovor priloži v svojo učno mapo skupaj z ostalimi izdelki.

2. Načrt prakse

- Ko je podpisan dogovor o sodelovanju, študentka z mentorico na UB izdelava program praktičnega učenja. Mentorica na UB predlaga in predstavi možnosti za učenje oziroma izvedbo posameznih nalog in skupaj s študentko določita (okvirne) termine za posamezna opravila. Dogovorita se o kraju, času, poteku mentorskih srečanj (vsaj 1x mesečno) ter o dosegljivosti mentorice, če bi študentka potrebovala njeno pomoč. Študentka dogovore zapiše v obliki tabele in jo vloži v učno mapo (kopijo shrani mentorica na UB). Študentka načrt priloži v svojo učno mapo skupaj z ostalimi izdelki.

3. Dogovor o sodelovanju študentke in uporabnika

- Študentka se ob nastopu prakse dogovori z uporabnikom o sodelovanju. Predstavi sebe in namen obiska UB ter jih seznani z nalogami, ki jih mora opraviti. Študentka z uporabnikom

² Podrobna navodila za posamezno opravilo in metodo socialnega dela so dostopna v prilogi ali na spletni strani .

sklene *dogovor o sodelovanju* po elementih koncepta delovnega odnosa. Uporabnik predstavi svoja pričakovanja in potrebe. Te so lahko izražene v obliki *naloge*, ki jo je potrebno opraviti (asistenca pri zapisovanju predavanj, spremljanje v trgovino ipd.), v obliki *ciljev*, ki jih želi uporabnik uresničiti (več gibanja na prostem, obiskovati tečaj folklore) ali kot *splošna vsebina* za sodelovanje (učna pomoč).

Nato se dogovorita o poteku sodelovanja (kdaj, kje, kaj, trajanje), dogovorita se o pravilih za sodelovanje (kako - npr. točnost, spoštljivost), o poteku izvajanja dogovorjenih nalog in načinu ocenjevanja njunega sodelovanja (kakovost opravljenega dela študenta). Dogovor zapišeta (narišeta, posnameta na video, izdelata zvočni zapis, zapojeta ipd.). Študentka dogovor priloži v svojo učno mapo skupaj z ostalimi izdelki.

Glede na sklenjen dogovor sledijo redna tedenska srečanja študentke in uporabnika, kjer ob druženju in sodelovanju študentka pridobiva praktične izkušnje. Praktično delo na UB poteka praviloma ob ponedeljkih oziroma druge dni v tednu, lahko tudi večkrat tedensko, vedno pa po dogovoru z uporabnikom in UB. Študentka mora v študijskem letu opraviti *100 ur dela z uporabniki*.

4. Dnevnik prakse

- Dnevnik prakse je študentkin osebni zapis dogajanja na praksi. Namenjen je spremljanju učenja ter refleksiji lastnega doživljanja in novih spoznanj ob podpori in v sodelovanju z mentorico na FSD. Študentka vodi dnevnik vsak dan, ko je na praksi oz. na mentorskih srečanjih na FSD. Dnevnik med in ob koncu prakse odda mentorici FSD na vpogled.

5. Metode socialnega dela (kratki opisi)

a) Osebna izkaznica učne baze

- Študentka zapiše osnovne podatke o učni bazi, razišče njeno poslanstvo, cilje, zakonodajni okvir, programe in storitve ter učno bazo predstavi ostalim študentkam v mentorski skupini ter osebno izkaznico UB vloži v učno mapo.

b) Življenjski svet uporabnika

- Koncept življenjskega sveta je široko poznan v sociologiji, filozofiji in v socialnem delu. Program Prakse v 1. letniku vključuje učenje spretnosti za raziskovanje trenutnega življenjskega položaja posameznika in za ocenjevanje virov za spremembe. Študentke bodo vadile to tehniko tako, da bodo v poglobljenem stiku spoznavale življenjski svet izbranega uporabnika. Navodila za učenje bodo prejele na vajah pri predmetu Uvod v socialno delo in na vajah pri predmetu Psihologija za socialno delo. Namen izdelave zemljevida življenjskega sveta uporabnika je v izvedbi projekta manjše spremembe, izboljšave v njegovem življenju. Naloga je pogoj za delo z uporabnikom in načrtovanje projekta ob koncu prakse. Izdelan zemljevid študentka vloži v učno mapo.

c) Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika

- Študentka v okviru predmeta Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika opravi terensko nalogo, v kateri izkaže poznavanje in razumevanje vzpostavljanja delovnega odnosa in osebnega stika z uporabnikom. Podrobna navodila in podporo dobi pri predmetu. V učno mapo vloži to, kar je v terenski nalogi zapisala pod točko 2. c) Refleksija uporabe usvojenih znanj pri predmetu Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika v kontekstu prakse.

d) Mreža socialnovarstvenih organizacij in zakonodaja povezana z učno bazo

Študentka razišče in opiše vse organizacije, ki sodelujejo ali pa bi po njenem mnenju morale sodelovati v procesu reševanja problema in iskanja ugodnih rešitev za uporabnika ali uporabniško skupino na praksi (opiše najmanj štiri ključne organizacije). Kratek opis vsake organizacije, s čim se ukvarja, področje delovanja in kakšen bi lahko bil prispevek k reševanju problema. Povezano s tem razišče, katera zakonodaja se nanaša na obravnavan primer in izlušči najpomembnejše ugotovitve. Študentka poročilo predstavi v mentorski skupini, zapisano priloži v učno mapo.

e) Načrt raziskave

Študentka si s pomočjo predavanj in vaj pri predmetu *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1: Načrtovanje raziskave z osnovami informatike* zamisli raziskavo, ki bi jo bilo smiselno (potrebno) izvesti v povezavi z njeno letošnjo prakso, učno bazo (organizacijo na kateri opravlja prakso, uporabniki katerim je le-ta namenjena, tematiko s katero se ukvarja ipd.). Za to raziskavo študentka pripravi načrt raziskave po naslednjih točkah:

1. Pregled problematike
2. Formulacija problema
3. Načrt metodologije
4. Načrt diseminacije rezultatov
5. Časovno-terminalski načrt
6. Seznam uporabljenih virov in literature

Načrt raziskave študentka vloži v učno mapo.

f) Analiza organizacije in kompetenc posameznika v digitalni družbi

Digitalna družba, spremenjene metode dela in drugačni načini komuniciranja so dejstva, ki zajemajo večino področij, tako na nivoju družbe, lokalne skupnosti, kot delovanja organizacij in močno posegajo v življenjski svet posameznika. Študentka se v okviru izobraževanja o "Varni rabi interneta" udeleži uvodnega predavanja na fakulteti, spletnega tečaja MOOC ter zaključnih delavnic (ARNES). S pridobljenimi znanji, študentka analizira položaj organizacije in kompetence posameznika v digitalni družbi. Pri svojem delu v okviru prakse, je študentka

uporabniku v oporo pri osvajanju znanj povezanih z digitalno družbo (e-komunikacija, iskanje informacij na spletu, varna raba interneta idr.). Analizo študentka vloži v učno mapo.

g) Projektno delo

Študentke 1. letnika na UB načrtujejo in izvedejo projekt, ki neposredno ali posredno doprinese k izboljšanju kakovosti življenja uporabnika. Izhodišče za načrtovanje projekta je zgoraj opisani zemljevid življenjskega sveta uporabnika in ugotovljene potrebe uporabnikov v določeni organizaciji. Projekt nastaja skupaj z uporabniki in drugimi vpletenimi po izbiri uporabnika in študentke. Študentke projekt načeloma izvedejo v strnjenem delu prakse (mesec maj), smiselno lahko tudi v drugem terminu. Projektno poročilo študentka vloži v učno mapo.

6. Ocena o uresničevanju dogovora med študentko in uporabnikom ter ocena uporabnika

Poleg sprotne spremljanja izidov sodelovanja, pridobi študentka ob zaključku druženja uporabnikovo *oceno njunega sodelovanja* glede na sklenjen dogovor. Ugotavljata ali je njuno sodelovanje prispevalo k uresničevanju postavljenih ciljev iz njunega dogovora. Nato uporabnik poda še *oceno kakovost študentkinega dela* pri dogovorjenih nalogah. Ocena je izražena v številčni vrednosti (od 1 kar pomeni, slabše kot prej, do 5 za odlično opravljeno delo). Študentka pridobi od uporabnika tudi komentar na prejeto oceno svojega dela in sicer ga povpraša, kaj naj bi še vključevalo njeno delo za odlično oceno, če je bila le-ta nižja. Če pa je bilo njeno delo dejansko ocenjeno odlično, naj uporabnik pove, kaj je v njenem ravnanju zaznal dobrega ali celo odličnega. Uporabnikovo oceno študentka vloži v učno mapo.

7. Ocena mentorja v učni bazi

Opisno oceno o študentkinem učenju na praksi izdelata tudi mentorica na UB. V njem mentorica reflektira in študentki predstavi oceno njene prakse in opažene posebnosti njenega delovanja. Oceno mentorica UB preda študentki na mentorskem srečanju ob zaključku prakse. Študentka oceno vloži v učno mapo.

8. Poročilo za učno bazo

Študentka izdela povratno informacijo za mentorico UB. Namen povratne informacije je sporočiti mentorici in mentorjem iz učnih baz študentkino mnenje o celoviti izkušnji, ki jo je pridobila na praksi. Mentorice in mentorji tako lahko s pomočjo mnenj študentk oblikujejo enako ali bolj kvalitetno prakso za prihodnje študentke. Povratna informacija vsebuje mnenje in refleksijo. Pisna povratna informacija je tudi priložnost, kjer lahko študentka izrazi kritiko ali pohvalo. Študentka pohvalo ali kritiko zapiše konstruktivno (argumentirano, dobronamerno, pozitivno naravnano in usmerjeno v izboljšanje nekega stanja). Kritika naj ne obtožuje, povzroča konflikt in vrednoti posameznike. Poročilo študentka predstavi mentorici UB na mentorskem srečanju ob zaključku prakse, kopijo pa vloži v učno mapo.

9. Končno poročilo o praksi

Končno poročilo je sestavljeno iz eseja in analize, ki je priloga eseju. V eseju študentka strne svoje učenje tako, da reflektira delo in izkušnje, ki jih je kot prostovoljka praktikantka pridobila na praksi s pomočjo obravnavanih teorij socialnega dela, konceptov in drugih učnih vsebin prvega letnika, in oblikuje svoj pogled na to učenje.

Študentka najprej napravi analizo letošnjih izkušenj pri praksi, pridobljenih znanj in pripravljenih izdelkov. Pri pripravi analize je študentka pozorna na vseh 7 kriterijev:

- *etika in vrednote;*
- *integracija znanja in spretnosti;*
- *socialno delo na različnih ravneh;*
- *občutljivost SD na kulturno, etnično pripadnost, spol, starost, spolno usmerjenost, socialni položaj, oviranost;*
- *prostori socialnega dela;*
- *skupinsko in timsko delo;*
- *spretnosti prepoznavanja in obvladovanja lastnih občutkov in sposobnost iskanja pomoči zase).*

Iz opravljene in zapisane analize izkušenj ter konceptov ter skozi navedene kriterije, izlušči temo, ki jo obravnava njen esej.

Esej vloži v učno mapo, ki jo odda mentorici FSD. Če je potrebno, mentorica FSD skliče mentorsko skupino z namenom predstavitve zaključnih poročil o praksi.

10. Humanitarno prostovoljno delo

Študentka, v okolju kjer živi, razišče potrebe po humanitarnem/dobrodelnem/skupnostnem ipd. prostovoljnem delu in se aktivira v obsegu najmanj 40 ur letno. V kriznih razmerah (naravne nesreče, humanitarne krize ipd.), se študentka aktivno vključi v procese pomoči, povezane s kriznimi razmerami. V času brez kriznih razmer, pa se vključi tudi na ostala področja pomoči sočloveku, skupnostnih projektov ipd.

Ob koncu, študentka izdela poročilo o humanitarnem prostovoljnem delu in ga vloži v učno mapo.

Literatura

Čačinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N., Možina, M. (2005), *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: FSD.

Čačinovič Vogrinčič, G., Milošević Arnold, V., Postrak, M., Stefanoski, P., Urek, M., Demšar, S. (2005), *Zapisovati socialno delo*. Ljubljana: FSD.

Dragoš, S., Žnidarec Demšar S., (2005), *Akcijski projekt v skupnosti: priročnik za izvedbo projekta in izdelavo projektne naloge*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Dragoš, S., Leskošek, V., Petrovič Erlah, P., Škerjanc, J., Urh, Š., Žnidarec Demšar, S. (2005), *Krepitev moči*. Zbirka Katalog socialnega dela. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani,

Etični kodeks organiziranega prostovoljstva. Dostopno na:
<http://www.prostovoljstvo.org/eticni-kodeks> (9. 9. 2014).

Kodeks etike socialnih delavk in socialnih delavcev. Dostopno na:
<http://www.fsd.si/dsdds/Kodeks-etike.htm> (9. 9. 2014).

Kodeks etičnih načel v socialnem varstvu. *Ur. list RS*, 59/2002.

Flaker, V. (1997), Timi kot način interdisciplinarnega sodelovanja. *Socialno delo*, 36, 1: 3-13.

Milošević Arnold, V., Postrak, M. (2003), *Uvod v socialno delo*. Ljubljana: Študentska založba.

Šugman Bohinc, L. Rapoša Tajnšek, P. Škerjanc, J. (2007), *Življenjski svet uporabnika. Raziskovanje, ocenjevanje in načrtovanje uporabe virov za doseganje zelenih razpletov*. Zbirka Katalog socialnega dela. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.

Dodatna literatura

Cigoj Kuzma, N.(2001), Prostovoljno delo študentov Visoke šole za socialno delo. *Socialno delo*, let. 40, št. 6: 363-368.

Flaker, V. (2001), Prostovoljno delo: Delo za druge in zase. *Socialno delo*, let. 40, št. 6: 335-354.

Flaker, V. (2003), *Oris metod socialnega dela. Uvod v katalog nalog centrov za socialno delo*. Ljubljana: FSD.

Gril, A. (2007), *Prostovoljstvo je proizvodnja smisla*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Hlebec, V., Kogovšek, T. (2006), *Merjenje socialnih omrežij*. Ljubljana: Študentska založba.

Kobal, L. (2001), »Zlimam se z ljudmi«: Ugotavljanje terapevtskih učinkov pri prostovoljcih z vidika teorije navezanosti. *Socialno delo*, let. 40, št. 6: 335-354.

Martelanc, T., Samec, T. (ur.) (2000), *Prostovoljno delo včeraj, danes in jutri*. Ljubljana: Slovenska filantropija, združenje za promocijo prostovoljstva.

Mesec, B. (ur.) (1984), *Prostovoljno delo na področju socialnih dejavnosti*. Ljubljana: VŠSD.

Mesec, B. (2001), Nova generacija prostovoljcev, ki prihaja. *Socialno delo*, let. 40, št. 6: 329-334.

Mikuš Kos, A. s skupino soavtorjev (1998), *Prostovoljno delo v šolstvu*. Ljubljana: Slovenska filantropija, združenje za promocijo prostovoljstva.

Mikuš Kos, A. s skupino soavtorjev (2002), *Prostovoljci in varovanje duševnega zdravja otrok: zbornik prispevkov*. Ljubljana: Slovenska filantropija, združenje za promocijo prostovoljstva.

Novak, M. (ur.) (2004), *Omrežja socialne opore prebivalstva Slovenije*. Ljubljana: Inštitut RS za socialno varstvo.

Ramovš, J. (2001), Prostovoljstvo pri delu z ljudmi in za ljudi. *Socialno delo*, let. 40, št. 6: 313-322.

Samec, T. (ur.) (1996), *1. slovenski kongres prostovoljcev, Zbornik prispevkov*. Ljubljana: Slovenska fondacija : Socialna zbornica Slovenije.

Samec, T. (ur.) (1999), *2. slovenski kongres prostovoljcev (Maribor, 25.-26.9.1998), Zbornik prispevkov*. Ljubljana: Slovenska filantropija: Socialna zbornica Slovenije.

Samec, T. (ur.) (2001), *3. slovenski kongres prostovoljstva, Ljubljana, 2.-3.2.2001, Zbornik prispevkov*. Ljubljana: Slovenska filantropija, združenje za promocijo prostovoljstva.

Smodiš, M. (ur.) (2001), *Prostovoljci in socialna izključenost otrok: Kako lahko prostovoljci skupaj z otroki premagujejo omejitve zaradi revščine in socialne izključenosti*. Ljubljana: Slovenska filantropija, združenje za promocijo prostovoljstva.

Socialno delo 2001- Leto prostovoljstva (tematska številka), let. 40, št. 6.

Specifična literatura

Literaturo povezano s posamezno ciljno skupino ali za specifično metodo socialnega dela in kompetenco, vsebovano v povezavi z dodatnimi navodili za posamezno nalogo, študentka prejme pri predmetu, lahko tudi v učni bazi ter knjižnici.

Priloge

Načrt prakse

Študentka: _____

Učna baza: _____

Mentorica UB: _____

Mentorica FSD: _____

Opravilo	Do kdaj	Opomba
Uvodno srečanje z mentorico UB	Ob nastopu prakse	Zapis v učno mapo
Načrtovanje in spremljanje lastne prakse:	Ob nastopu prakse	Načrt v učno mapo
dogovor o poteku mentorske podpore: kdaj, kje, kdo, v kakšni obliki bo potekala mentorska podpora, dosegljivost mentorice:		Podpora in pomoč predvsem pri nalogah: - Življenjski svet uporabnika - Vzpostavljanje delovnega odnosa - Mreža socialnovarstvenih organizacij in zakonodaja povezana z učno bazo - Projekt
načrt za pomoč pri izvedbi nalog:		Zapisi nalog v učno mapo
vsebina prakse:		
vsebina in način izvedbe strnjene tedna prakse:		

Praksa, obseg, termini: 100 ur prostovoljnega dela 64 ur (čez leto) + 36 ur (stmjen teden) Sprotno poročanje mentorici UB (obkrožite): - NE - DA v obliki Zaključno srečanje z mentorico UB in izmenjava mentoričine <i>Opisne ocene praktičnega učenja</i> ter študentkinega <i>Poročila za učno bazo</i>.	Ob ponedeljkih ali po dogovoru (zapišite kdaj) Kdaj? Ob zaključku prakse, predvidoma: Najkasneje do:	Datumi prisotnosti so razvidni iz dnevnikov prakse in zbirne tabele dogodkov V duhu dogovora o prostovoljskem delu. Opisna ocena in poročilo za učno bazo, v učno mapo
--	--	---

Študentka tekom prakse oblikuje učno mapo, ki jo ob koncu odda mentorici FSD. Učna mapa za 1. letnik vsebuje:

1. Izbira učne baze in dogovor o sodelovanju
2. Načrt prakse
3. Dogovor o sodelovanju študentke in uporabnika
4. Dnevnik prakse
5. Metode socialnega dela
 - a. Osebna izkaznica učne baze
 - b. Življenjski svet uporabnika
 - c. Vzpostavljanje delovnega odnosa
 - d. Mreža socialnovarstvenih organizacij in zakonodaja povezana z učno bazo
 - e. Načrt raziskave
 - f. Analiza organizacije in kompetenc posameznika v digitalni družbi
 - g. Projekt
6. Ocena o uresničevanju dogovora med študentko in uporabnikom ter ocena uporabnika
7. Ocena mentorja v učni bazi
8. Povratna informacija za mentorice in učno bazo
9. Končno poročilo o praksi

Študent/ka: _____ Mentor/ica UB: _____
Kraj in datum: _____

Dogovor o sodelovanju študentke z uporabnikom

Dogovor o sodelovanju in raziskovanje začetnih pričakovanj o sodelovanju v okviru prostovoljnega dela (pripravili doc. dr. Nina Mešl, as. mag. Tadeja Kodele)

1/ SKLENITEV DOGOVORA O SODELOVANJU

Dogovor o sodelovanju z _____ sem sklenila tako, da sem
_____ najprej povabila v sodelovanje (v delovni odnos), kar sem
ubesedila z besedami:

Svojo vlogo prostovoljke sem opisala kot:

Vlogo uporabnice/uporabnika (skupine) v tem sodelovanju pa sem ubesedila kot:

Skupaj z uporabnico/uporabnikom sva raziskali še možne termine in kraj za najina skupna srečanja (napišite, kaj ste se dogovorili glede termina in kraja srečanja:

Ob koncu sem preverila še, če uporabnica želi kaj dodati v skupni dogovor (napišite, če je bilo kaj izrečeno:

nato sva obe sklenili dogovor o sodelovanju.

2/ RAZISKOVANJE ZAČETNIH PRIČAKOVANJ

Po sklenitvi dogovora sem uporabnici/uporabniku razložila, kaj moja mentorica iz učne baze pričakuje od najinega sodelovanja (vpišite pričakovanja mentorice):

ter jo povabila, da še ona/on ubesedi svoja pričakovanja glede najinega sodelovanja.

Uporabnikova pričakovanja glede najinega sodelovanja so:

Študentka/študent (*podpis*): _____

Uporabnica/uporabnik (*podpis*): _____

Kraj, datum: _____

Navodilo za pisanje dnevnika

Dnevnik prakse je študentkin osebni zapis dogajanja na praksi. Namenjen je spremljanju učenja ter reflektiranju lastnega doživljanja in novih spoznanj ob podpori in v sodelovanju z mentorico na FSD.

Študentka vodi dnevnik vsak dan, ko je na praksi (oz. za vse dogodke povezane s prakso). Dnevnik dela na UB in mentorskih srečanjih si kronološko sledijo. Vsak dan (na praksi oz. mentorskih srečanjih) študentka opiše na novem listu, z datumom, označbo trajanja, smiselnim krajšim vsebinskim naslovom (npr. Prvo srečanje z uporabnikom, Supervizija na CSD, Izlet na Rožnik, Obisk pri družini) in ločeno po odstavkih:

- v prvem odstavku: opis objektivnih dejstev (primer: *Janez je pol ure skakal po mizi.*)
- v drugem odstavku: lastno interpretacijo dogodka (primer: *Menim, da je skakal po mizi, ker je bil jezen.*). Če je le mogoče, preverimo lastno interpretacijo, torej vprašamo uporabnika o razlogih, okoliščinah (primer: Vprašamo ga: *Kaj se je zgodilo /da skačeš po mizi/?*). Lahko dobimo vsebinski odgovor, s katerim se bodisi potrdi naša interpretacija (primer: Odgovori nam: *Razjezila me je učiteljica matematike. V tem primeru naša interpretacija postane dejstvo*), bodisi se naša interpretacija ovrže (primer: Odgovori nam recimo: *Žalosten sem, ker me noben od sošolcev ne mara. V tem primeru njegova interpretacija ovrže našo interpretacijo. Njegova interpretacija postane dejstvo*).

Ti odgovori nam pokažejo, da se ne moremo in ne smemo zanašati na *lastne interpretacije*, kot da so *objektivna dejstva*.

- v tretjem odstavku: misli, občutja v povezavi s tem dogodkom (primer: *Postopoma se me je začela lotevati nestrpnost, nato pa še nemoč ker nisem vedela, kaj naj naredim.*)
- v četrtem odstavku: spoznanja, nova znanja ali ugotovitve.

Reflektiramo in analiziramo vse, kar smo navedli v prvih treh odstavkih in navedemo, kaj smo se na podlagi tega novega naučili, spoznali, ugotovili ter kakšno znanje za ravnanje smo pridobili za svojo prakso socialnega dela.

V dnevniške zapise študentka vključi tudi zapise o vseh mentorskih srečanjih na FSD in tudi zapise o srečanjih z mentorico na UB ter tudi vse druge dogodke.

V dogovoru z mentorico na FSD in študentko se dnevniški zapisi selektivno lahko uporabijo tudi za učenje v mentorski skupini.

Dnevnik pregleda mentorica na FSD (načeloma ob koncu prvega in drugega semestra

- v sklopu Učne mape) oz. po dogovoru. Mentorica na FSD poda povratno

informacijo o zapisih in o ustreznosti uporabe jezika SD ter poda smernice za nadaljnje delo in zapisovanje.

Dnevnik na prvi strani opremimo tudi z zbirno tabelo vseh, s prakso povezanih, dogodkov (datum, trajanje, vsebinski naslov in morebitne opombe).

Zbirna tabela dogodkov

Študent/ka: _____

Učna baza: _____

Zap. št.	Datum	Čas trajanja (od-do)	Naslov dnevniškega zapisa

Skupaj vseh ur: _____

Skupaj ure z uporabnikom: _____

Ocena uresničevanja dogovora in ocena uporabnika

A. Ocena o uresničevanju dogovora med študentko in uporabnikom

Študentka in uporabnik ob koncu prakse pred slovesom ponovno pogledata njun sklenjen dogovor o sodelovanju in celoten proces sodelovanja in ocenita, ali je njuno sodelovanje potekalo skladno z njunimi dogovori:

- Ali je potekalo njuno sodelovanje skladno z dogovorom?
- Če je odgovor ne, v čem so bila odstopanja in kje so bili razlogi za to?
- Kaj od načrtovanega v dogovoru se je uresničilo in kaj ne?
- Kaj se je v njegovem življenju spremenilo (tudi) zaradi njunega sodelovanja in v čem?
- Ali bi za naslednje korake potreboval tudi pomoč, v čem in od koga?
- Kaj lahko pri tem še naredi študentka pred slovesom?
- Kdo bo prevzel morebitne nedokončane naloge iz njunega sodelovanja?

Zapis ocene oba podpišeta in opremita z zapisom kraja in datuma.

B. Ocena uporabnika

Študentka pridobi od uporabnika naslednje njegove ocene in komentarje:

- Kako bi uporabnik ocenil kakovost študentkinega prispevka pri uresničevanju njunega dogovora (v obsegu od -1 do 5, pomeni: od slabše kot prej, do odlično)?
- Kako bi uporabnik komentiral podano oceno (kaj je študentkino delo naredilo odlično, oziroma, kaj v njenem ravnanju je še manjkalo, da bi ga štel uporabnik za odličnega)?
- Kako bi uporabnik ocenil kakovost ravnanja študentke pri opravljanju nalog iz njunega dogovora?
- Kako bi uporabnik komentiral podano oceno (kaj je študentkino delo naredilo odlično, oziroma, kaj v njenem ravnanju je še manjkalo, da bi ga štel uporabnik za odličnega)?

Študentka prilagodi vprašanje z možnostim dojetanja uporabnika in mu omogoči podajanje ocene kakovosti njenega dela v obliki, ki mu ustreza (verbalno, z risbico, z gesto, gibom, s petjem ali kako drugače).

Študentka poskrbi za dokumentiranje podane ocene (s krajem, datumom in (če je možno) podpisom uporabnika) in zapis vloži v svojo učno mapo.

Opisna ocena mentorja v učni bazi

Prosili bi vas za kratko opisno oceno praktičnega učenja študentke ali študenta, ki je pri vas opravljal/a prakso. Zaželeno je, da se pri oceni opirate na učne cilje praktičnega učenja posameznega letnika prakse in upoštevate naslednje kriterije (v kolikor so relevantni pri konkretni praksi):

1. Uporaba socialnodelovnih spretnosti in znanj:

- sposobnosti uporabe relevantnih teoretičnih znanj v aktualni praktični situaciji,
- razumevanje širšega osebnega in socialnega konteksta uporabnikov/ic,
- zmožnost empatije, vživljanja v svet in občutke uporabnika,
- spretnost izpeljave pogovora/intervjuja z uporabniki,
- spretnost pri skupinskem delu in pri delu v skupnosti; itd.

2. Poklicna vloga:

- razumevanje, spoštovanje in uporaba načela zaupnosti podatkov,
- razumevanje etike in vrednot v socialnem delu,
- kritična refleksija lastnega dela,
- občutljivost za spolne, etnične, ekonomske razlike oz. potrebe uporabnikov/ic; itd.

3. Delovanje in organizacija učne baze:

- razumevanje ustrezne zakonodaje, ki je podlaga za delovanje učne baze, virov financiranja, status (vladni/nevladni sektor),
- razumevanje procesov družbenih sprememb, ki zadevajo področje; itd.

4. Samoiniciativnost pri učenju in izpopolnjevanju znanja:

- aktivno sodelovanje pri vsebinskih debatah,
- iskanje informacij pri mentorju/ici na praksi,
- iskanje informacij pri drugih zaposlenih in še drugih virih,
- iskanje in uporaba ustrezne literature,
- iskanje pomoči in podpore zase itd.

5. Študentove/kine delovne navade

(točnost, natančnost, odgovornost, iniciativnost, samostojnost, sposobnost poiskati pomoč mentorja/ice, fleksibilnost, sodelovanje v timu itd.)

6. Študentovi/kini potenciali in šibke strani

- v čem se je posebej izkazal/a, kaj mu/ji gre dobro od rok...
- na kaj naj bo bolj pozoren/na, čemu naj posveti več pozornosti...

Prosimo vas, da opisno oceno oblikujete na osnovi delovanja in pogovorov v vajinih mentorskih srečanjih in jo predstavite študentki, študentu na srečanju ob zaključku prakse, kjer vam študenti predstavijo poročilo (povratno informacijo) o učni bazi, namenjeno vam. Opisno oceno študent/ka vloži v svojo učno mapo.

Povratna informacija študenta za mentorice in učno bazo

Namen povratne informacije je sporočiti mentoricam in mentorjem vaše mnenje o celoviti izkušnji, ki ste jo pridobili na praksi. Mentorice in mentorji bodo tako lahko s pomočjo vaših mnenj oblikovali enako ali bolj kvalitetno prakso za študente, ki prihajajo za vami. Povratna informacija naj vsebuje vaše mnenje in refleksijo.

Pisna povratna informacija pa je tudi priložnost, kjer lahko izrazite kritiko. Kritika, ki jo podajate, naj bo konstruktivna. Konstruktivna kritika je zmeraj argumentirana, dobronamerna, pozitivno naravnana in usmerjena v izboljšanje nekega stanja. Kritika ni obtoževanje, povzročanje konflikta in vrednotenje posameznikov. Kritiziramo vedno dogodke, situacije, izjave in ne osebe. Kadar izražamo svoje mnenje in občutke, uporabimo "jaz sporočilo", mnenj in občutkov ne posplošujemo. V pomoč vam je lahko "sendvič tehnika", kjer začnemo in končamo s pozitivno informacijo.

Povratno informacijo oblikujte s pomočjo naslednjih vprašanj:

1. Opiši splošno vzdušje v delovnem okolju na UB:
2. Ali je praksa na izbrani UB izpolnila tvoja pričakovanja? Pojasni.
3. Kako si bil/a zadovoljen/na s podporo mentorice/mentorja na UB (podpora pri nalogah, podpora pri pridobivanju novih praktičnih izkušenj, odnos, vključevanje v delo, vključevanje med druge zaposlene ipd.)?
4. Kaj ti je bilo na UB najbolj všeč?
5. Kaj ti na UB ni bilo všeč, oziroma kakšne spremembe bi predlagal/a UB?
6. Druge opombe, ideje, sporočila

Končno poročilo o praksi (esej)³

Končno poročilo o praksi je namenjeno integriranju prakse in teorije ter refleksiji praktičnega učenja za socialno delo o ključnih dogodkih, pomembnih za posameznikovo učenje in poklicno rast. Poročilo vsebuje dva dela: *Analizo pisnih izdelkov* in *Esej* (analiza je priloga in gradivo za pisanje eseja).

1. Analiza pisnih izdelkov

Podatke za analizo prinašajo dnevniki prakse, naloge in drugi pisni izdelki, ki so nastali pri praktičnem učenju (poročila, zapisi, beležke in drugo). Proučevali jih boste po naslednjih sedmih kriterijih:

- **Etika in vrednote**, vključuje zmožnost prevzemanja etične in profesionalne odgovornosti biti socialna delavka; sposobnost v izvirnih projektih podpore in pomoči povezati izkušnje uporabnikov z doktrino stroke SD tako, da bo zanje uporabna, sposobnost prevzemanje zagovorniške vloge in sposobnost delovanja v smeri krepitev moči uporabnika.
- **Integracija znanja in spretnosti**, vključuje prepoznavanje in razvijanje sposobnosti uporabe jezika SD; sposobnost razviti razumevanje dinamike zatiranja in diskriminacije v praksi SD s posameznikom, družino, skupino in skupnostjo; sposobnost soustvarjanja izvirnih projektov podpore in pomoči v dialogu z uporabniki in drugimi udeleženci na konkretnem področju SD.
- **Socialno delo na mikro in mezo ravni**, vključuje sposobnost iskanja odgovorov SD pri delu s posameznikom ali skupino ljudi, oziroma skupnosti: spretnosti in znanja za omogočanje dostopa do relevantnih virov ter sredstev in uporabe omrežij na konkretnem področju SD; vpogled v instrumentarij socialnega dela, v mreže storitev in programov pomoči na posameznem področju socialnega dela; učenje spretnosti, tehnik in metod socialnega dela (raziskovanje življenjskega sveta uporabnika, izvedba

³ Povzeto po Škerjanc J. (2013), *Navodilo za pisanje končnega poročila pri predmetih praksa1 in praksa 2, štud. leto 2013 – 2014*. Ljubljana: FSD.

projekta s posameznikom ali skupnostjo, zagovorništvo, individualno načrtovanje z udejanjanjem ciljev, intervizija, terensko delo, hitra ocena potreb...).

- **Občutljivost SD na kulturno, etnično pripadnost, spol, starost, spolno usmerjenost, socialni položaj, oviranost**, vključuje razvijanje razumevanja in oblikovanje vrednostnih stališč o pojavih družbene neenakosti in izključevanja. razvijanje razumevanja njunih učinkov na konkretnem področju SD; sposobnost refleksije o družbeni neenakosti in socialni pravičnosti; sposobnost analize obsega vpliva uporabnika v izbranem okolju socialnega varstva in izdelati načrt za večanje njegovega moči.
- **Prostori socialnega dela**, vključuje razmislek o prostoru kot sestavini strokovnega dela, uporabi (in primernosti) različnih prostorov (institucionalni, zasebni, javni) v socialnem delu, uporabi in odpiranju institucionalnega prostora, o terenskem delu ipd.
- **Timsko in skupinsko delo**, vključuje razmislek o sposobnostih (ki jih imate ali jih še potrebujete), ki so potrebne zanj; potrebi, smiselnosti le-tega v socialnem delu; analizo vaših letošnjih izkušenj z delom v skupini ali timu (na učni bazi, s so-študentkami, na FSD) ipd.
- **Spretnost prepoznavanja in obvladovanja lastnih občutkov in sposobnost iskanja pomoči zase**, vključuje sposobnost sodelovanja v mentorski skupini, interviziji in drugih oblikah podpore svoji lastni praksi socialnega dela znotraj svoje učne skupine oz. na terenu; sposobnost zavedanja vplivanja osebnih vrednot in prepričanj v praksi SD; sposobnost razvijanja lastne poklicne kariere.

Na podlagi ponovnega pregleda vseh izdelkov (vključno z dnevniškimi zapisi) in analize svojih izkušenj ter zapisov študentka identificira temo eseja, ki je v tem študijskem letu nekako najbolj izstopala (npr. opaženo izboljšanje kakšne kompetence študentke, problem postavljanja meja, nespoštovanje dogovorov s strani uporabnikov in spopadanje s tem idr.).

2. Esej

V eseju boste s pomočjo izbrane izhodiščne teme (ki predstavlja naslov eseja in jo podrobneje opredelite v začetku eseja) izpostavili svoje subjektivno stališče o tem, kako vas je učenje usmerjalo in oblikovalo kot človeka in kot bodočega strokovnega delavca.

Bistvo eseja je izmenjavanje misli in pogledov. Zato naloga avtorja eseja ni oblikovanje zaključka, ki bi utemeljil ali ovrgel določeno tezo, temveč je vedno lahko pristranski, saj podaja svoje mnenje. Problem osvetli z večih strani, tehta in vključi več možnih pogledov, s skepsa in relativizacijo.

Ideje eseja vedno izvirajo iz izkušenj pisca in ne zahtevajo posebne sistematične obravnave, morajo pa biti argumentirane. Za argumentacijo svojih idej boste uporabili *ugotovitve iz analize vaših dnevnikov prakse* ter drugih *pisnih nalog praktičnega učenja* in *izbrano ter obvezno* (in po potrebi tudi drugo) *literaturo*. V eseju je potrebno navajati vire korektno in v skladu z navodili za pisanje za revijo Socialno delo (<http://www.fsd.uni-lj.si/sd/smernice/>), v primeru da vam le-ta niso jasna pa se obrnite po pomoč na osebje knjižnice) ter tako tudi urediti seznam virov ob koncu eseja.

Tematiko obravnavate torej z osebnega vidika, skozi esej podajate svoja razmišljanja o temi, zato pišete o osebnih izkušnjah in svojih pogledih, v njem pa tudi povezujete svoja opažanja in izkušnje s koncepti in teorijo, ki ste jo poslušali na FSD in o kateri ste se informirali v literaturi. Pisanje eseja vključuje sklicevanje na druge tekste, citate, aforizme. Z opisom dogodka, razlago, pripovedjo, anekdotičnim zapisom, boste še bolj slikovito podkrepili svoje mnenje. Pomislite tudi na to, kako se izbrana tema navezuje na vaše izkušnje pri praktičnem učenju in na študij socialnega dela nasploh, kakor tudi na vaše življenjske izkušnje v istem obdobju.

Esej naj obsega 5-7 strani (pisava 12, razmik vrstic 1,5). Za pisanje eseja sledite naslednji predlagani strukturi:

Uvodna stran: *ULFSD, naslov eseja, ime avtorja, letnik, ime mentorja FSD, datum*

1. Uvod

- napoved teme, ideja, izhodišče razmisleka,
- kaj vas je navedlo na to temo,
- kako se je boste lotili,
- katere pristope boste uporabili,
- na katere vire boste oprli svoje razmišljanje,
- morebitne posebnosti;

2. Osrednji del

- obravnava tematike,
- razmisleki na določeno temo so zbrani v enem odstavku,
- povezovanje misli z ugotovitvami analize,
- asociacije,
- pripovedi,
- anekdote,
- analize,
- sinteze,
- digresije,
- vključevanje relevantne literature, slovenske in tuje;

3. Zaključek

- epilog,
- lahko je povzetek nekaterih misli,
- lahko spoznanje, ugotovitev,
- kar koli prinese miselni tok pri pisanju eseja.

4. Seznam uporabljenih virov in literature

Poleg ugotovitev analize pisnih izdelkov, lastnih izkušenj in znanja, oprite svoje razmisleke na literaturo iz seznama Praksa 1, glede na obravnavano tematiko v eseju pa tudi na druge ustrezne vire. Viri morajo biti povezani s temo, ki jo študentka v eseju obravnava, s poudarkom na socialno-delovni perspektivi. Pri iskanju ustrezne literature si študentke lahko pomagajo z obvezno in priporočljivo literaturo pri posameznih predmetih. V primeru težav glede literature se lahko obrnete na mentorico na FSD ali UB ali poiščite pomoč v knjižnici. Za namen eseja uporabite vsaj 5 virov v slovenskem jeziku in vsaj enega v tujem jeziku.

Humanitarno, dobrodelno, skupnostno... prostovoljno delo

Študentka, v okolju kjer živi, razišče potrebe po humanitarnem/dobrodelnem/skupnostnem ipd. prostovoljnem delu in se aktivira v obsegu najmanj 40 ur letno. V kriznih razmerah (naravne nesreče, humanitarne krize ipd.), se študentka aktivno vključi v procese pomoči, povezane s kriznimi razmerami. V času brez kriznih razmer, pa se vključi tudi na ostala področja pomoči sočloveku, skupnostnih projektov ipd.

Nekaj področij in oblik dela, ki pridejo v poštev:

- človekoljubna dela (Rdeči križ, Karitas),
- krizni centri,
- humanitarna društva, ki organizirajo pomoč ljudem v skupnosti
- društva za razvijanje in izvajanje prostovoljnega dela
- pomoč na domu (starejši in ljudje s posebnimi potrebami, tudi področje duševnega zdravja)
- zveza prijateljev mladine,
- mladinski tabori, počitniške kolonije
- taborniki, skavti,
- gasilci, civilna zaščita
- v organizaciji, kjer opravljate redno prakso in so potrebe po vašem, še bolj angažiranem delovanju,
- podpora študentu, ki potrebuje spremstvo, tolmača ipd.
- idr. (po predlogu mentorjev in študentov)

Študentke raziščejo in se pozanimajo o organizacijah v njihovem kraju ali drugje, ki delujejo na področju konkretnega dela z ljudmi in kjer bodo veseli novih prostovoljnih sodelavcev z veliko mero empatije.

Predloge za delovanje študentke predstavijo mentoricam v mentorskih skupinah.

Že opravljenega prostovoljnega dela v preteklih letih ni možno uveljavljati, lahko pa delo nadaljujejo na istem področju.

PRIJAVNICA - PROJEKT HUMANITARNEGA PROSTOVOLJNEGA DELA

(obseg najmanj 40 ur/letno)

1. Naziv projekta (npr. prostovoljno delo v okviru rdečega križa ali samostojni projekt študentke, pomoč stari gospe)
2. Razlog za vzpostavitev projekta
3. Trajanje (okviren urnik, dinamika)
4. Število vključenih prostovoljk, sodelujočih
5. Opis delovanja (kaj bom/o delal/i, kakšne so potrebe uporabnikov)
6. Morebitne sodelujoče organizacije
7. Odgovorna oseba in njen kontakt

Študentke se lahko med sabo tudi povezujejo v skupnih aktivnostih.

V primeru neorganiziranega delovanja (npr. onemogla sosedka potrebuje vsakodnevno pomoč in ji pogosto prinesem kosilo, pomagam pospraviti, se pogovarjam, jo spremljam ...), študentka prijavi svoj projekt prostovoljnega dela z naslovom npr. *"Pomoč starejši osebi na domu"*.

Prijavnico predstavite svojemu mentorju_ici na FSD in jo vložite v učno mapo k *poročilu o humanitarnem prostovoljnem delu*.

POROČILO O HUMANITARNEM PROSTOVOLJEM DELU

Ob koncu prakse v učno mapo študentka vloži:

- poročilo o delu in
- potrdilo organizacije o opravljenih urah (če gre za organizirano prostovoljsko delo).

Poročilo naj poleg priložene prijavnice, vsebuje (na 2-3 straneh A4):

- naziv organizacije, projekta,
- področje dela, pribl. število uporabnikov,
- način financiranja (država, nevladno, popolnoma prostovoljno...),
- namen našega delovanja,
- kratek opis našega delovanja s primeri,
- stopnja skladnosti delovanja organizacije s potrebami uporabnikov,
- opis možnosti za razvoj storitve in izzivi v prihodnje,
- kratka ocena uporabe socialnodelovnih znanj v organizaciji in usposobljenosti kadra,
- predlogi za delovanje organizacije, projekta za naprej,
- z organizacijo/projektom bom ostal_a v stiku še naprej? DA/NE Zakaj?